

Anarchokapitalismus

Díl osmapadesátý:

**Náklady obětované
příležitosti**

Přednáší Urza
6. prosince
v klubu (de)Centrála.

www.urza.cz

O čem budeme mluvit?

- ❖ Co jsou náklady obětované příležitosti (NOP)?
- ❖ Lidské jednání a nerealizované volby
- ❖ Opomíjené důsledky
- ❖ Zvědomění nákladů obětované příležitosti

- ❖ Claude-Frédéric Bastiat
  - » nadčasový rakušák (byť ne Rakušák)

- ❖ Claude-Frédéric Bastiat
  - » nadčasový rakušák (byť ne Rakušák)
  - » Přišel s popisem NOP, jen tomu tak neříkal.

- ❖ Claude-Frédéric Bastiat
  - » nadčasový rakušák (byť ne Rakušák)
  - » Přišel s popisem NOP, jen tomu tak neříkal.

- ❖ Friedrich von Wieser
  - » rakušák (i Rakušák) zakladatel (jeden ze tří)

❖ Claude-Frédéric Bastiat

- » nadčasový rakušák (byť ne Rakušák)
- » Přišel s popisem NOP, jen tomu tak neříkal.

❖ Friedrich von Wieser

- » rakušák (i Rakušák) zakladatel (jeden ze tří)
- » Pojmenoval NOP a rozvinul Bastiatovo poznání.

❖ Claude-Frédéric Bastiat

- » nadčasový rakušák (byť ne Rakušák)
- » Přišel s popisem NOP, jen tomu tak neříkal.

❖ Friedrich von Wieser

- » rakušák (i Rakušák) zakladatel (jeden ze tří)
- » Pojmenoval NOP a rozvinul Bastiatovo poznání.
- » NOP patří k základům (nejen rakouské) ekonomie.

Náklady obětované příležitosti

- ❖ Každá činnost má své náklady (minimálně čas).

Náklady obětované příležitosti

- ❖ Každá činnost má své náklady (minimálně čas).
- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.

Náklady obětované příležitosti

- ❖ Každá činnost má své náklady (minimálně čas).
- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
- ❖ Každé jednání nám brání jednat jinak.

Náklady obětované příležitosti

- ❖ Každá činnost má své náklady (minimálně čas).
- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
- ❖ Každé jednání nám brání jednat jinak.
- ❖ NOP jsou rovny užitku druhé nejlepší varianty.

Příklady

- ❖ Kdybych nepřednášel, trávím čas s blízkými.
  - » Užitek času stráveného s blízkými je NOP.

Příklady

- ❖ Kdybych nepřednášel, trávím čas s blízkými.
  - » Užitek času stráveného s blízkými je NOP.
- ❖ Někdo si rád přispí místo práce.
  - » NOP je pak ušlá mzda (a nepeněžní užitek práce).

Příklady

- ❖ Kdybych nepřednášel, trávím čas s blízkými.
  - » Užitek času stráveného s blízkými je NOP.
- ❖ Někdo si rád přispí místo práce.
  - » NOP je pak ušlá mzda (a nepeněžní užitek práce).
- ❖ Hotel dává k ubytování oběd „zdarma“.
  - » NOP jsou (ne)platby za oběd (TANSTAAFL 🎃).

Jak se rozhodujeme?

❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamená, že nad tím nutně takto přemýšlíme.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamená, že nad tím nutně takto přemýšlíme.
    - Způsoby odhadování užitku se mohou značně lišit.
      - Někdo si udělá cost-benefit analýzu, jiný spoléhá na intuici.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamena, že nad tím nutně takto přemýšlíme.
    - Způsoby odhadování užitku se mohou značně lišit.
      - Někdo si udělá cost-benefit analýzu, jiný spoléhá na intuici.
  - » Rozhodně to neznamena vědomý „seznam potřeb“.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamena, že nad tím nutně takto přemýšlíme.
    - Způsoby odhadování užitku se mohou značně lišit.
      - Někdo si udělá cost-benefit analýzu, jiný spoléhá na intuici.
  - » Rozhodně to neznamena vědomý „seznam potřeb“.
    - Reálně neznáme „druhou položku na seznamu“ akcí.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamena, že nad tím nutně takto přemýšlíme.
    - Způsoby odhadování užitku se mohou značně lišit.
      - Někdo si udělá cost-benefit analýzu, jiný spoléhá na intuici.
  - » Rozhodně to neznamena vědomý „seznam potřeb“.
    - Reálně neznáme „druhou položku na seznamu“ akcí.
      - Užitékové funkce můžeme odvozovat jen z pozorování jednání.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamená, že nad tím nutně takto přemýšlíme.
    - Způsoby odhadování užitku se mohou značně lišit.
      - Někdo si udělá cost-benefit analýzu, jiný spoléhá na intuici.
  - » Rozhodně to neznamená vědomý „seznam potřeb“.
    - Reálně neznáme „druhou položku na seznamu“ akcí.
      - Užitékové funkce můžeme odvozovat jen z pozorování jednání.
  - » Očekávaný užitek se může lišit od skutečného.

Jak se rozhodujeme?

- ❖ Děláme to, od čeho očekáváme největší užitek.
  - » To neznamena, že nad tím nutně takto přemýšlíme.
    - Způsoby odhadování užitku se mohou značně lišit.
      - Někdo si udělá cost-benefit analýzu, jiný spoléhá na intuici.
  - » Rozhodně to neznamena vědomý „seznam potřeb“.
    - Reálně neznáme „druhou položku na seznamu“ akcí.
      - Užitékové funkce můžeme odvozovat jen z pozorování jednání.
  - » Očekávaný užitek se může lišit od skutečného.
  - » Očekávané náklady se mohou lišit od skutečných.

Problémy s určováním NOP

❖ S jistotou neznáme „druhou volbu“.

Problémy s určováním NOP

- ❖ S jistotou neznáme „druhou volbu“.
- ❖ I kdybychom ji znali, nemůžeme ji realizovat.

Problémy s určováním NOP

- ❖ S jistotou neznáme „druhou volbu“.
- ❖ I kdybychom ji znali, nemůžeme ji realizovat.
  - » Nemáme tedy jak zjistit skutečný užitek.

Problémy s určováním NOP

- ❖ S jistotou neznáme „druhou volbu“.
- ❖ I kdybychom ji znali, nemůžeme ji realizovat.
  - » Nemáme tedy jak zjistit skutečný užitek.
  - » Co kdybych jel místo přednášky do Ježka?
    - Naboural bych cestou? Zachránil bych někomu život?

Problémy s určováním NOP

- ❖ S jistotou neznáme „druhou volbu“.
- ❖ I kdybychom ji znali, nemůžeme ji realizovat.
  - » Nemáme tedy jak zjistit skutečný užitek.
  - » Co kdybych jel místo přednášky do Ježka?
    - Naboural bych cestou? Zachránil bych někomu život?
- ❖ I bez jistot a vyčíslení je NOP důležitý koncept.

Opomíjené důsledky

❖ Každý vládní program má NOP.

Opomíjené důsledky

- ❖ Každý vládní program má NOP.
  - » I když to teoreticky víme, většina lidí to zapomíná.

Opomíjené důsledky

- ❖ Každý vládní program má NOP.
  - » I když to teoreticky víme, většina lidí to zapomíná.
    - Debaty o veřejných financích NOP notoricky ignorují.
      - Řešíme pouze, zda je něco dobré či ne; nebereme v úvahu NOP.

Opomíjené důsledky

- ❖ Každý vládní program má NOP.
  - » I když to teoreticky víme, většina lidí to zapomíná.
    - Debaty o veřejných financích NOP notoricky ignorují.
      - Řešíme pouze, zda je něco dobré či ne; nebereme v úvahu NOP.

- ❖ Je „dobrá“ státem dotovaná MHD?

Opomíjené důsledky

- ❖ Každý vládní program má NOP.
  - » I když to teoreticky víme, většina lidí to zapomíná.
    - Debaty o veřejných financích NOP notoricky ignorují.
      - Řešíme pouze, zda je něco dobré či ne; nebereme v úvahu NOP.

- ❖ Je „dobrá“ státem dotovaná MHD?
  - » Tak otázka nestojí; opomíjí plytké – kde na to vzít?

Opomíjené důsledky

- ❖ Každý vládní program má NOP.
  - » I když to teoreticky víme, většina lidí to zapomíná.
    - Debaty o veřejných financích NOP notoricky ignorují.
      - Řešíme pouze, zda je něco dobré či ne; nebereme v úvahu NOP.

- ❖ Je „dobrá“ státem dotovaná MHD?
  - » Tak otázka nestojí; opomíjí plytké – kde na to vzít?
  - » Nebudeme-li dotovat MHD, co můžeme mít jiného?

Opomíjené důsledky

- ❖ Každý vládní program má NOP.
  - » I když to teoreticky víme, většina lidí to zapomíná.
    - Debaty o veřejných financích NOP notoricky ignorují.
      - Řešíme pouze, zda je něco dobré či ne; nebereme v úvahu NOP.

- ❖ Je „dobrá“ státem dotovaná MHD?
  - » Tak otázka nestojí; opomíjí plytké – kde na to vzít?
  - » Nebudeme-li dotovat MHD, co můžeme mít jiného?
  - » Je lepší stavět dálnice, vyvíjet léky, chránit lidi...?

Soukromé NOP

❖ I naše soukromé akce mají pochopitelně NOP.

Soukromé NOP

- ❖ I naše soukromé akce mají pochopitelně NOP.
  - » Jenže ty jsou nám typicky zjevné.

Soukromé NOP

- ❖ I naše soukromé akce mají pochopitelně NOP.
  - » Jenže ty jsou nám typicky zjevné.
    - Ve větších korporacích nemusejí být.
      - I proto (uvnitř) více či méně trpí nemožností ekonomické kalkulace.

Soukromé NOP

- ❖ I naše soukromé akce mají pochopitelně NOP.
  - » Jenže ty jsou nám typicky zjevné.
    - Ve větších korporacích nemusejí být.
      - I proto (uvnitř) více či méně trpí nemožností ekonomické kalkulace.
  - » V osobních (rodinných) rozpočtech NOP vnímáme.
    - Málokdy se soustředíme jen na jeden aspekt rozpočtu.

Soukromé NOP

- ❖ I naše soukromé akce mají pochopitelně NOP.
  - » Jenže ty jsou nám typicky zjevné.
    - Ve větších korporacích nemusejí být.
      - I proto (uvnitř) více či méně trpí nemožností ekonomické kalkulace.
  - » V osobních (rodinných) rozpočtech NOP vnímáme.
    - Málokdy se soustředíme jen na jeden aspekt rozpočtu.

- ❖ Máme přístup alespoň k vlastním preferencím.

Soukromé NOP

- ❖ I naše soukromé akce mají pochopitelně NOP.
  - » Jenže ty jsou nám typicky zjevné.
    - Ve větších korporacích nemusejí být.
      - I proto (uvnitř) více či méně trpí nemožností ekonomické kalkulace.
  - » V osobních (rodinných) rozpočtech NOP vnímáme.
    - Málokdy se soustředíme jen na jeden aspekt rozpočtu.

- ❖ Máme přístup alespoň k vlastním preferencím.
  - » Politici a úředníci jej nemají.

Co by bez státu nebylo?

❖ Kdo by bez státu...

Co by bez státu nebylo?

❖ Kdo by bez státu...

» ...stavěl silnice?

Co by bez státu nebylo?

❖ Kdo by bez státu...

» ...stavěl silnice?

» ...letěl na Měsíc?

Co by bez státu nebylo?

- ❖ Kdo by bez státu...
  - » ...stavěl silnice?
  - » ...letěl na Měsíc?
  - » ...chránil slabé, pečoval o chudé a nemocné?

Co by bez státu nebylo?

- ❖ Kdo by bez státu...
  - » ...stavěl silnice?
  - » ...letěl na Měsíc?
  - » ...chránil slabé, pečoval o chudé a nemocné?
  - » ...dotoval umění mimo hlavní proud?

Co by bez státu nebylo?

- ❖ Kdo by bez státu...
  - » ...stavěl silnice?
  - » ...letěl na Měsíc?
  - » ...chránil slabé, pečoval o chudé a nemocné?
  - » ...dotoval umění mimo hlavní proud?

- ❖ Nejspíš svobodní lidé...

Co by bez státu nebylo?

❖ Kdo by bez státu...

- » ...stavěl silnice?
- » ...letěl na Měsíc?
- » ...chránil slabé, pečoval o chudé a nemocné?
- » ...dotoval umění mimo hlavní proud?

❖ Nejspíš svobodní lidé...

- » **A co všechno by vzniklo, kdyby to stát nedělal?**

- ❖ Argumenty proti sebeřízení často ignorují NOP.

- ❖ Argumenty proti sebeřízení často ignorují NOP.
  - » Kdosi se mě ptal na povinnou četbu, že je za ni rád.

- ❖ Argumenty proti sebeřízení často ignorují NOP.
  - » Kdosi se mě ptal na povinnou četbu, že je za ni rád.
    - Jen jsem se optal, zda zná NOP; z toho si sám odpověděl.

- ❖ Argumenty proti sebeřízení často ignorují NOP.
  - » Kdosi se mě ptal na povinnou četbu, že je za ni rád.
    - Jen jsem se optal, zda zná NOP; z toho si sám odpověděl.

- ❖ I povinná výuka nás (nějak) vzdělává.

- ❖ Argumenty proti sebeřízení často ignorují NOP.
  - » Kdosi se mě ptal na povinnou četbu, že je za ni rád.
    - Jen jsem se optal, zda zná NOP; z toho si sám odpověděl.

- ❖ I povinná výuka nás (nějak) vzdělává.
  - » Jaké jsou však alternativy, kterými musíme zaplatit?

- ❖ Argumenty proti sebeřízení často ignorují NOP.
  - » Kdosi se mě ptal na povinnou četbu, že je za ni rád.
    - Jen jsem se optal, zda zná NOP; z toho si sám odpověděl.
- ❖ I povinná výuka nás (nějak) vzdělává.
  - » Jaké jsou však alternativy, kterými musíme zaplatit?
- ❖ Nelze se (při vědomí) přestat učit, vzdělávat...
  - » Za každou vzdělávací aktivitu platíme NOP.

Aplikace zkušenosti na ostatní

- ❖ Lidé rádi zevšeobecňují „silné“ zkušenosti.
  - » „Prozřeli“; vědí, jak to na světě chodí.

Aplikace zkušenosti na ostatní

- ❖ Lidé rádi zevšeobecňují „silné“ zkušenosti.
  - » „Prozřeli“; vědí, jak to na světě chodí.
    - Naše doba je na hovno (technická, rychlá, konzumní...).
      - Svou zkušenost ostatním nejen předávají, ale často zkoušejí i nutit.

Aplikace zkušenosti na ostatní

- ❖ Lidé rádi zevšeobecňují „silné“ zkušenosti.
  - » „Prozřeli“; vědí, jak to na světě chodí.
    - Naše doba je na hovno (technická, rychlá, konzumní...).
      - Svou zkušenost ostatním nejen předávají, ale často zkoušejí i nutit.

- ❖ Zahodíme-li pokrok, určitě tím něco získáme.

Aplikace zkušenosti na ostatní

- ❖ Lidé rádi zevšeobecňují „silné“ zkušenosti.
  - » „Prozřeli“; vědí, jak to na světě chodí.
    - Naše doba je na hovno (technická, rychlá, konzumní...).
      - Svou zkušenost ostatním nejen předávají, ale často zkoušejí i nutit.

- ❖ Zahodíme-li pokrok, určitě tím něco získáme.
  - » Také něco ztratíme; a často nedohlížíme důsledky.

Aplikace zkušenosti na ostatní

- ❖ Lidé rádi zevšeobecňují „silné“ zkušenosti.
  - » „Prozřeli“; vědí, jak to na světě chodí.
    - Naše doba je na hovno (technická, rychlá, konzumní...).
      - Svou zkušenost ostatním nejen předávají, ale často zkoušejí i nutit.

- ❖ Zahodíme-li pokrok, určitě tím něco získáme.
  - » Také něco ztratíme; a často nedohlédneme důsledky.
    - Užitek ze zisků a ztrát je interpersonálně neporovnatelný.

Aplikace zkušenosti na ostatní

- ❖ Lidé rádi zevšeobecňují „silné“ zkušenosti.
  - » „Prozřeli“; vědí, jak to na světě chodí.
    - Naše doba je na hovno (technická, rychlá, konzumní...).
      - Svou zkušenost ostatním nejen předávají, ale často zkoušejí i nutit.

- ❖ Zahodíme-li pokrok, určitě tím něco získáme.
  - » Také něco ztratíme; a často nedohlédneme důsledky.
    - Užitek ze zisků a ztrát je interpersonálně neporovnatelný.
      - Toto platí i mnohem obecněji než jen pro pokrok.

Představme si svět, ve kterém...

- ❖ ...lidé chápou NOP včetně jejich důsledků.
  - » A zahrnují je do svého každodenního jednání.

Představme si svět, ve kterém...

- ❖ ...lidé chápou NOP včetně jejich důsledků.
  - » A zahrnují je do svého každodenního jednání.
- ❖ Socialistický populismus by přestal fungovat.
  - » Státy by byly zredukovány, nebo dokonce zanikly.

Představme si svět, ve kterém...

- ❖ ...lidé chápou NOP včetně jejich důsledků.
  - » A zahrnují je do svého každodenního jednání.

- ❖ Socialistický populismus by přestal fungovat.
  - » Státy by byly zredukovány, nebo dokonce zanikly.

- ❖ Obecně by klesla vůle lidí něco nutit druhým.
  - » **K tomu by stačilo jen zvědomění zjevného.**

Co s tím můžeme dělat?

- ❖ Vnášejme NOP do veřejné debaty.
  - » Nikoliv jako teoretický koncept; uvádějme příklady.

Co s tím můžeme dělat?

- ❖ Vnášejme NOP do veřejné debaty.
  - » Nikoliv jako teoretický koncept; uvádějme příklady.
- ❖ Nezapomínejme na omezenost zdrojů.
  - » Z té NOP vyplývají.

Co s tím můžeme dělat?

- ❖ Vnášejme NOP do veřejné debaty.
  - » Nikoliv jako teoretický koncept; uvádějme příklady.
- ❖ Nezapomínejme na omezenost zdrojů.
  - » Z té NOP vyplývají.
  - » Téměř nikdo tento fakt nerozporuje.

Co s tím můžeme dělat?

- ❖ Vnášejme NOP do veřejné debaty.
  - » Nikoliv jako teoretický koncept; uvádějme příklady.

- ❖ Nezapomínejme na omezenost zdrojů.
  - » Z té NOP vyplývají.
  - » Téměř nikdo tento fakt nerozporuje.
    - Výjimkou jsou TVP/Zeitgeist socialisté (ti se tím chlubí).

Co s tím můžeme dělat?

- ❖ Vnášejme NOP do veřejné debaty.
  - » Nikoliv jako teoretický koncept; uvádějme příklady.

- ❖ Nezapomínejme na omezenost zdrojů.
  - » Z té NOP vyplývají.
  - » Téměř nikdo tento fakt nerozporuje.
    - Výjimkou jsou TVP/Zeitgeist socialisté (ti se tím chlubí).

- ❖ Zvědomujme si NOP sami v sobě.

- ❖ NOP jsou jedním z pilířů (rakouské) ekonomie.
- ❖ V politickém procesu bývají NOP přehlíženy.
  - » Byť jsou všudypřítomné.
- ❖ Důsledky ignorování NOP přesahují jen stát.
- ❖ Pomáhejme lidem NOP zvědomovat v praxi.

Přijďte příště

- ❖ V únoru budu mluvit o svobodě, (nejen) dětech a technologiích; přednáška trošičku otevře téma únorové konference!

Středa 7. února
v 19 hodin v (de)Centrále